

ADAM OLMAK

Aydınlık Gazetesi, 13 Eylül 2014

Yıldırım Koç

Hepimizin çocukluktan bildiği bir öykü vardır. Babası çocuğa “adam olamazsın” der. Çocuk da büyür, vezir olur ve babasını ayağına çağırır. Babasına, “bak vezir oldum,” deyince, babası, “ben sana vezir olamazsın demedim, adam olamazsın, dedim,” der.

Bizim geleneğimizde “adam olmak” önemlidir.

Bazıları adam olamaz, ancak bulunduğu mevki nedeniyle ve süresince, adamdan sayılır. Birileri onu adamdan sayınca, o da kendisinin adam olduğunu zanneder, havaya girer. Ancak o mevkiden ayrılınca gerçeklikle yüz yüze gelir. Akli başında kimse onu adam yerine koymaz.

Adam olmanın zenginlikle, bulunulan mevkiyle, eğitimle filan ilgisi yoktur. Bir sürü üniversite mezunu, yüksek lisanslı, doktoralı, zengin, yüksek mevkilerde “aşağılık adam” var. Buna karşılık hayat üniversitesinde doktora yapmış nice gariban “adam”lar görebilirsiniz.

ADAM VAR, ADAM MÜSVEDESİ VAR.

Adam olabilmek için önce söylediğin lafın arkasında duracaksın. Mesela, esip gürleyip, asıp kestikten sonra söylediklerini ve vaadlerini unutmuş gibi yapıyorsan, adam değilsin, adam müsveddesisin.

Adam dediğin biraz delikanlı olacak.

1980’li yıllarda Trabzon’da Karayolları Bölge Müdürlüğü’nde eğitim yaparken, yaşlı bir işçi, “bize akıllı deli” lazım demişti.

Adam dediğin, biraz “akıllı deli” olacak. Başkalarının tırtığı dönemlerde kafayı dik tutabilecek.

Bizim Anadolu’nun geleneksel köpeği, kangaldır. Kangal asil bir köpektir; yalalaklık yapmaz. Adam gibi köpektir. Kuyruğu hep dik durur.

Adamsan, kuyruğu zor dönemlerde bile dik tutacaksın.

Ayçiçeği veya günebakan gibi, sabah bir tarafa, akşamüstü başka bir tarafa bakmayacaksın.

“Giden ağam, gelen paşam” diyene adam denir mi? Denmez, tabii.

Zulüm, haksızlık, yolsuzluk, hırsızlık, ahlaksızlık karşısında susarak suça ortak olana “adam” der misiniz?

Vatanına ve milletine saldırılırken, kendi gemisini kurtardığını zannedene “adam” denir mi?

Adam olmak için, akıllı bir biçimde direnmesini bileceksin. Bazen, seni akılsızlıkla suçlayacakları bir biçimde bile direneceksin.

Gücün yetmiyor mu, hiç olmazsa işbirlikçi olmayacaksın.

ADAM OLMAK ZOR İŞ.

Adam olacaksın, kavgada taraf olacaksın. Her tarafı idare etmeye çalışan yuvarlak tiplerden olmayacaksın. Biraz köşen olacak. Bu sömürü düzeninde delikanlı adamın düşmanı olur; senin de düşmanın olacak.

Sonra, “höt” dediklerinde, geri adım atmayacaksın.

Gürültüye pabuç bırakıyorsan, adam olamazsın.

Sonra, kul hakkı yemeyeceksin; kul hakkı yiyenle mücadele edeceksin.

Sonra, zulüm karşısında susan dilsiz şeytan olmayacaksın; zalimle mücadele edeceksin.

Bunları yapabilmek için açığın olmayacak. Kadın, para, içki, kumar tutkuların olmayacak. Hırsızlığa, yolsuzluğa bulaşmamış olacaksın. Sana emanet edilenlere hıyanet etmeyeceksin; hıyanet edenlerle mücadele edeceksin.

Adamsan, koltuğuna zaten öyle sımsıkı sarılmazsın; kaderin seni oturttuğu o koltuktan kopmamak için adamlıktan iyice uzaklaşmazsın. İktidar hırsın, koltuk sevdan, iyi maaşlar, lüks arabalar tutkun olmayacak.

Dünya malının esiri olan, adamlıktan uzaklaşır.

Mevlana’nın ifadesiyle, olduğu gibi görünen, görüldüğü gibi olana “adam” derler.

Ama belki en önemlisi, lafının arkasında durup duramamaktır.

Lafının arkasında duramayana “adam” denmez.

Galiba Arapların atasözüdür. Söz ağzından çıkana kadar o senin esirindir; ağzından çıktıktan sonra sen onun esirisin.

Tabii, bu söz, adam olanlar içindir.

Adam değilsen, konuşur, geçersin.

Ama o zaman birileri “Sen adam mısın, be!” der.

Öldüğünde de, arkandan, “adam gibi adamdı” demezler.

Derdin de değildir zaten.